

sára, a kitüntetések meghagyására vagy megvonására, végül az altiszti vagy tisztesi rendfokozat odaítélésére vonatkozó rendelkezésekkel kiegészítve, lezárja és a 47. §. értelmében megőrzi, illetve a csendőrség felügyelője megőrzésre a m. kir. honvéd vezérkar főnökéhez előterjeszti.

REHABILITÁLÁSI ELJÁRÁS.

44. §. Rendfokozat visszaadása kegyelmi úton. (Rehabilitáció.)

1. Volt tisztek (tisztjelöltek), akik rendfokozatukat bűnvádi vagy becsületügyi eljárás következményeképpen elvesztették, vagy abból közigazgatási úton elbocsáttattak, vagy arról önként lemondottak, egykor viselt tiszti (tisztjelölti) rendfokozatukat Legfelsőbb kegyelemből *kivételesen* visszanyerhetik, ha cselekményük természetéhez viszonyított megfelelő *hosszú idő* eltelte alatt kétségtelen bizonyosságát adták annak, hogy előbbi hibájukat tőlük telhetőleg *jóvátették*, a polgári társadalom megbecsülését kivívták, különleges *érdemeket* szereztek, ennél fogva a tisztikarba való esetleges visszavételük nem szolgálhat a tiszti állás tekintélyének hátrányára.

2. A rendfokozatnak Legfelsőbb kegyelemből való kivételes visszaadását a 7. melléklet szerinti kérvényben kell kérni, melyet az alábbiak szerint kell előterjeszteni:

I. volt törzstiszteknek, főtiszteknek és tisztjelölteknek közvetlenül annak a hadtestnek a parancsnokához, amelyhez állományilletékes csapattestük tartozik, vagy — amennyiben állományilletékes csapattestük nincs, — amelynek nyilvántartásában állanak, vagy legutoljára állottak,

I. a *légierőktől* és *folyamierőktől* származott volt törzstiszteknek, főtiszteknek és tisztjelölteknek közvetlenül a m. kir. légierők, illetve a m. kir. folyamierők parancsnokához,

III. volt *csendőrr* törzstiszteknek, főtiszteknek és tisztjelölteknek közvetlenül a m. kir. csendőrség felügyelőjéhez,

IV. a *tábornoki* kar volt tagjainak közvetlenül a m. kir. honvéd vezérkar főnökéhez.

Azok a hivatásos állományból származó volt tisztek, akik tiszti rendfokozatukat a *tényleges* állományban vesztették el, egykor viselt tiszti rendfokozatukat csak a szolgálaton kívüli viszonyban nyerhetik vissza. Ennélfogva ily egyének rendfokozatuk visszaadása iránti kérvényükhöz csatolják a szolgálaton kívüli viszonyba helyezésre vonatkozó és külön rendeletekben megállapított minta szerint szerkesztett és felszerelt kérvényüket is. (Lásd: 1925. évi 7. sz. Honvédségi Közlönyben megjelent 2471/el. 8—1925. és az azt kiegészítő 8304/titk. 8—1925. sz. honvédelmi miniszteri rendeleteket.)

3. A visszahelyezési eljárásban a jogosult parancsnoki jogokat az a parancsnok (főnök) gyakorolja, akihez a kérvényt a 2. pont értelmében előterjeszteni kellett.

4. A *parancsnok* a hozzá előterjesztett kérvényt mindenek előtt alaki tekintetben megvizsgálja és szükség esetében folyamodót annak jelen szabályzat 7. melléklete szerinti újraserkesztésére (kiegészítésére) utasítja. Azután beszerzi az esetleges megelőző eljárásra, vagy a tiszti rendfokozatról való lemondásra vonatkozó iratokat és azok birtokában elbírálja a kérelmet atekintetben, hogy a rendfokozat visszaadásának jelen §. 1. pontjában foglalt feltételei megvannak-e legalább oly fokban, hogy a kérelem érdemi tárgyalás alá vehető, vagy sem.

A *parancsnok*, ha szükségesnek látja, *döntéshez* egy — a folyamodó volt rendfokozata szerint illetékes — becsületügyi választmány véleményét is beszerezheti.

Ha a folyamodót tiszti rendfokozatából kóros elmeállapotban elkövetett cselekmények miatt jelen szabályzat 4. §. 4—8. pontja értelmében bocsátották el, a visszahelyezési eljárás megindítása előtt szakorvosi leletet kell a honvédelmi miniszter útján beszerezni atekintetben, hogy egészségi állapotja javult-e annyira, hogy a tiszti rendfokozat

visszaadásának etekintetben akadálya nincs. Ha a szakorvosi lelet kedvezőtlen, a visszahelyezési eljárást nem lehet folyamathatni.

5. Ha a parancsnok az elbírálás eredményeként úgy találja, hogy a kérelem érdemi tárgyalásra jelen §. 1. pontjában foglalt feltételek hiánya következtében — még nem időszzerű, folyamodót erről — esetleg indokai közlésével — értesíti, egyben megszabja azt a legközelebbi időpontot, melynek letelte után folyamodó kérelmét — az érdemi tárgyalás megejtése céljából — újból előterjesztheti.

6. Ha a parancsnok az elbírálás eredményeként úgy találja, hogy a visszahelyezési eljárás lefolytatásának — jelen §. 1. pontjában foglalt — feltételei legalább oly fokban megvannak, hogy a kérelem érdemi tárgyalás alá vehető, úgyszintén, ha a a kérvény a parancsnok részéről az 5. pont értelmében megszabott határidő eltelte után érkezett be, akkor — folyamodó egyidejű értesítése mellett — a visszahelyezési eljárás lefolytatására intézkedik, egyben ehhez az összes tárgyiratokat egy, a folyamodó volt rendfokozata szerint illetékes *becsületügyi választmánynak* kiadja.

7. A *becsületügyi választmány* a folyamodót személyes vallomástétel céljára megidézi, vallomását, valamint a kérvényében előadottakat az ügyiratok és esetleg tanuvallomások alapján is ellenőrzi, szükség esetén azokat, különösen a jóvátétel tekintetében, megfelelő nyomozás után kiegészíti, azután megállapításait összefoglalva, azok eredményéhez képest — anélkül azonban, hogy az esetleges előző eljárások felülbírlásába bocsátkoznék — *összefoglalást és indokolt véleményt* (8. melléklet) terjeszt elő arra nézve, vajjon figyelemmel az egykor elkövetett cselekmények *természetére*, az időközben történt esetleges *jóvátételre*, a folyamodó jelenlegi viszonyaira, különösképpen pedig *szerezett érdemeire*: összeegyeztethető-e az állástekintéllyel, hogy

folyamodó egykor viselt tiszti (tiszjelölti) rendfokozatát visszanyerje.

A becsületügyi választmány eljárására a tényfelderítő eljárás fejezetében (20. §.) foglalt rendelkezések értelemszerűen itt is érvényesek, végighallgatást azonban nem kell tartani, az Előadást pedig a 8. melléklet szerinti Összefoglalás helyettesíti.

8. A parancsnok a becsületügyi választmány által hozzá előterjesztett összefoglalást és véleményt — a 21. §. 1. pontja és 2. pontjának 1. bekezdése értelmében — felülbírlja és a szükség esetén eszközölt kiegészítések megejtése után állásfoglalás céljából az illetékes tisztgyűlés elé utalja.

9. A *tisztgyűlés*, mely mind érdemi, mind alaki tekintetben a IV. fejezet (Tisztgyűlés) rendelkezéseihez alkalmazkodik, arra vonatkozólag foglal állást, vajjon az egykor viselt tiszti rendfokozat visszaadását — jelen §. 1. pontjában megszabott követelményeket szem előtt tartva — a tisztállás becsületével össze lehet-e egyeztetni vagy sem.

10. A *parancsnok* a tisztgyűlés állásfoglalását a 27. §. 1. és 2. pontjában biztosított jogai alapján felülbírlja, szükség esetén a felmerült hibák kiküszöböléséről gondoskodik, azután a visszahelyezési eljárás összes iratait állásfoglalásával kiegészítve — szolgálati úton a m. kir. honvéd vezérkar főnökéhez terjeszti elő. A m. kir. csendőrség felügyelője a 11. pont értelmében jár el.

11. A m. kir. honvéd vezérkar főnökének (csendőrség felügyelőjének) indokolt esetben — különösen ha a visszahelyezési eljárás eddigi eredményét nem tartja a tisztállás tekintélyével összeegyeztethetőnek (28. §. 2. pont), — jogában áll — javaslatra, vagy anélkül is — egy más tisztgyűlést — egyizben — az ügy újabb tárgyalására és újabb határozathozatalra utasítani, vagy az eddigi egész eljárás megsemmisítése mellett annak újbóli lefolytatását — egyizben — elrendelni. Ebben az újabb eljárásban az előbbi

visszahelyezési eljárásban közreműködött becsületügyi szervek nem vehetnek részt.

Ily esetben az előbbi visszahelyezési eljárásban közreműködött becsületügyi választmány összefoglalását és a tisztgyűlés jegyzőkönyvét — mellékleteivel együtt — a tárgyiratokból ki kell emelni.

12. Ha a m. kir. honvéd vezérkar főnöke (csendőrség felügyelője) a visszahelyezési eljárás újbóli lefolytatását nem látja szükségesnek, vagy ha az újabb eljárást már lefolytatták, a visszahelyezési eljárás iratait állásfoglalásával kiegészítve a honvédelmi miniszterhez terjeszti, aki azután az alábbiak szerint jár el:

a) ha a visszahelyezési eljárás során a bü. szervek és az eljárásban közreműködött parancsnokok *egyhangúlag* arra az álláspontra helyezkedtek, hogy az egykor viselt rendfokozat visszaadása *nem* egyeztethető össze a tisztállás tekintélyével, vagy, hogy a rendfokozat visszaadása még nem időszerű, a honvédelmi miniszter a visszahelyezési eljárást befejezi és a folyamodót, valamint a m. kir. honvéd vezérkar főnökét (csendőrség felügyelőjét) annak eredményéről értesíti,

b) ha a visszahelyezési eljárás során egyhangúan kedvező állásfoglalás nyilvánult meg, úgyszintén, ha a közreműködött parancsnokok és bü. szervek véleménye eltérő, akkor a honvédelmi miniszter, ha volt tiszt visszahelyezéséről van szó, a Legfelsőbb kegyelmi tény gyakorlása tekintetében az Államfő legmagasabb elhatározását kéri ki, ha pedig volt tisztjelöltet kellene rendfokozatába visszahelyezni, erről saját hatáskörében dönt.

13. A rendfokozat visszaadása tekintetében gyakorolt Legfelsőbb kegyelmi tényről, illetőleg döntéséről a honvédelmi miniszter, mind a m. kir. honvéd vezérkar főnökét (csendőrség felügyelőjét), mind a folyamodót értesíti. Ha a honvédelmi miniszter azt szükségesnek tartja, a Legfel-

sőbb kegyelem gyakorlásának tényét a tisztikarnak általánosan is kihirdeti.

14. Ha a visszahelyezési eljárás során bebizonyul, hogy folyamodó akár a kérvényében, akár a becsületügyi választmány által foganatosított nyomozás során valamely fontos körülmény tekintetében tudatosan az igazságtól eltérő adatot jelentett be, akkor az eljárást meg kell szakítani és az iratokat a parancsnokhoz elő kell terjeszteni, aki azután a szükséges felülbíralás után, indokolt esetben a további eljárást megszünteti, erről folyamodót értesíti és az ok jelentése mellett az iratokat megőrzés végett a honvédelmi miniszterhez szolgálati úton előterjeszti.

Ugyanígy kell eljárni akkor is, ha folyamodó az eljárás befejezése előtt kérelmét esetleg visszavonja.

15. Ha a folyamodó a visszahelyezési eljárásnak a 14. pont értelmében történt megszüntetése, vagy egy kedvezőtlen eredménnyel végződött visszahelyezési eljárás után később újabb kérvényt kíván előterjeszteni, ezt közvetlenül a honvédelmi miniszterhez kell benyújtania, aki azután az esetleg szükségesnek mutató megállapítások megejtése után a visszahelyezési eljárás újbóli lefolytatásának engedélyezése tárgyában dönt.

Minta a rehabilitálási kérvényhez.

Volt csapattest Név
volt rendfokozat.

M. kir. parancsnokságnak
Kelt . . . év hó . . . n. (Állomáshely.)

Kérem egykor viselt tiszt (tisztjelölti) rendfokozatomnak (a nyugállományban, a szolgálatonkívüli viszonyban, a tartalékban) visszaadását.

1/a. Név (ha változtatta, előbbi neve is).

1/b. Születési hely, év, hónap és nap, illetőségi hely, állampolgárság.

1/c. Vallása (ha változtatta, előbbi vallása is).

1/d. Volt rendfokozata és az időben állományilletékes csapatteste.

1/e. Jelenlegi esetleges legénységi rendfokozata és állományilletékes csapatteste.

1/f. (Itt sorolja fel jelenlegi további személyi viszonyait, nevezetesen családi állapotát, jelenlegi polgári foglalkozását vagy állását, vagyoni viszonyait.)

2/a. (Itt részletezze az általa végzett polgári és katonai iskolákat, békebeli katonai szolgálatait.)

2/b. (Részletezze különösen pontosan harctéri szolgálatát, az időbeni csapattestét és beosztását a hadszíntér felállításával, esetleges fegyvertények idejét és helyét, sebesüléseit.)

2/c. Kitételei:

1. háborús

2. békebeli

(az esetleg elvont kitételeket is fel kell sorolni.)

3. Egykor viselt tiszti rendfokozata elvesztésének ideje, oka és körülményei:

(Az a bírói ítéletet, becsületügyi határozatot, vagy rendeletet, amely rendfokozatának elvesztésére, vagy a rendfokozatról való lemondásának elfogadására vonatkozik, eredetiben vagy hiteles másolatban mellékelje a folyamodó.)

4. A tiszti rendfokozat elvesztésétől a jelen kérvény benyújtásáig eltelt idő részletes leírása:

(Életkörülményeinek és magánviszonyainak időbeli sorrendben való felsorolásakor különösen azokat az adatokat kell pontosan felemlíteni, amelyek az állásszerűség szempontjából fokozott jelentőséggel bírnak, tehát kereseti foglalkozásán kívül pl. az időközben kötött házasságának adatait, az ellene esetleg folyamatban volt bünvádi (fegyelmi) stb. eljárás okát és eredményét. Az állásszerűség szempontjából jelentős adatait folyamodó hivatásos, vagy a hivatásos állományból származó nemtényleges tisztek írásbeli nyilatkozatával támassza alá.)

5. Egykor viselt tiszti rendfokozatának visszaadását mely célból és mely érdemeire hivatkozva kéri?

6. Kérte-e már egykor viselt tiszti (tiszteljölti) rendfokozatának visszaadását, ha igen, mikor és mely parancsnokságnál és hol folyt le a visszahelyezési eljárás?

7. A forradalom és kommunizmus alatt tanúsított magatartása igazolt-e? Ha még nincs igazolva, igazolását mikor és hol kérte, avagy miért nem nyújtotta be erre vonatkozó kérvényét?

8. A visszahelyezési eljárásból és a tisztigyűlés előtti megjelenésből eredő személyi költségeit hajlandó-e viselni?

Kijelentem, hogy az egyes kérdőpontokra válaszatomban legjobb tudásom és lelkiismeretem szerint az igazsághoz híven adtam meg és tudomásul veszem, hogy ha bebizonyul, miszerint kérvényemben tudatosan az igazságtól eltérő adatot jelentettem be, ez a visszahelyezési eljárás azonnali beállítását vonja maga után. Adataim helytállóságának, valamint jelenlegi társadalmi állásom állásszerűségének igazolására a következő okmányokat, igazolványokat és nyilatkozatokat csatolom:

.....

Összesen:.....darabot.

.....
(A folyamodó s. k. névalírása és lakcíme)

XXII. FEJEZET.

AZ A-46. BECS. SZAB. FÜGGELÉKE.

I.

Becsületügyek (lovagias ügyek) intézése általában.

1. A tisztikar egységének folyománya az, hogy az egyes tisztek cselekményei elválaszthatatlanok a tisztikar hírnevétől és tekintélyétől.

Éppen ez okból jut különleges jelentőséghez a tisztikar tagjainak a lovagias ügyekben tanúsított magatartása. Ezekben az ügyekben ugyanis a tisztikar minduntalan közvetlen érintkezésbe jut a polgári társadalomnak a lovagias eljárás szükségességét elismerő előkelő rétegeivel.

Ez a körülmény mind a parancsnokokra, mind a tisztikar tagjaira különleges kötelességeket ró, nevezetesen:

a) minden parancsnoknak fontos kötelessége, hogy alárendelt tisztikarát lovagias gondolkodásra és cselekvésre nevelje, annak a becsületről alkotott, amúgy is fejlett és érzékeny felfogását szakadatlanul finomítsa, hogy ezáltal a tisztikar az e tekintetben kivívott megkülönböztetett helyzetét a jövőben is fenntarthassa és biztosíthassa;

b) a lovagias ügyekben szereplő tisztek tekintsék magukat az állástekintély letéteményeseinek, ne tévesszék szem elől a tisztikarban ápolt nemes hagyományokat, intézzék el a rájuk bízott becsületügyeket mindenkor lelkiismeretesen, igazságosan, gyorsan és öreghítség ezáltal is a tisztikar hagyományos jó hírnevét és tekintélyét.

II.

Tisztek között felmerült lovagias ügyek elintézése alkalmával követendő eljárás.

2. Tiszt megbízottal rendszerint csak tiszteket kérhet fel. Más megbízottak felkérését csak egészen kivételes és kényszerítő körülmények indokolhatják. Szükség esetén a tiszt jogosult parancsnokához, vagy a legközelebbi állomásparancsnoksághoz forduljon.

A megbízottak fölkérésénél legyen figyelemmel a tiszt arra, hogy elvileg rendfokozatának és állományviszonyának, valamint ellenfele korának, társadalmi állásának megfelelő megbízottakat kérjen fel, valamint arra is, hogy megbízottainak érzékeny anyagi kiadásokat ne okozzon.

Lovagias ügyekkel kapcsolatban felmerült kiadásokat

nem lehet a kincstár terhére felszámítani.

3. A megbízotásnak tiszt részéről történt felkérés esetén való elvállalása bajtársi szolgálat. (Szolg. Szab. I. Rész, 30. pontja.) A megbízás vállalása elől csak kivételes és kényszerítő körülmények fennforgása esetében szabad kitérni.

4. A megbízottak a rájuk bízott lovagias ügyet a tiszt lovagias felfogás és a tisztekre kötelező különleges rendelkezések szem előtt tartásával a polgári társadalomban elfogadott bármely párbajkódex szerint intézhetik.

5. A megbízottak igyekezzenek a rájuk bízott lovagias ügyet békésen elintézni és csak akkor válasszák a fegyveres elintézés módját, ha a sértés olyan súlyos, hogy a békés elintézés nem férne össze a becsület követelményeivel.

6. A tiszt megbízottaihoz minden esetben, tehát akkor is, ha felkérésük elő szóval történt, a tényállás rövid leírását tartalmazó megbízó levelet köteles intézni. A megbízottak viszont ne csak a tényállás teljes tisztázására, hanem az ügy hátterének megismerésére is törekedjenek, mert csak ily eljárás biztosíthatja a lelkiismeretes, igazságos és méltányos elintéztét.

A tényállást kivételes vagy különösen súlyos esetben bü. előzetes megállapítások keretében is tisztázni lehet. (Függelék 35. g) pontja.)

7. Csupán a felek közvetlen megegyezése alapján, tehát előzetes tárgyalások nélkül, tanuk jelenlétében párviadalmak tisztek között még a párbajkódexek szerint megengedett esetekben sem lehet helye, mert a tisztikar tagjai cselekményeikért a tisztikarral szemben is felelősek.

8. A megbízottak a lovagias ügy minden fontos mozzanatát jegyzőkönyvbe kötelesek foglalni. A jegyzőkönyvnek az egyébként szokásos alakiságok mellett feltétlenül tartalmaznia kell:

a) az ügyben szereplő felek és megbízottaik állományviszonyát, rendfokozatát, csapattestét vagy lakóhelyét,

- b) a használt kódexet,
 c) a kihívás okát,
 d) a lehetőleg egyhangúlag megállapított rövid tény-állást,
 e) a tényállás alapján annak megállapítását, vajjon történt-e sértés, kinek a részéről és mily fokú az; kölcsönös sértés esetén annak megállapítását is, hogy kit illetnek a sértett fél jogai.
 f) a sértés fokával és módjával arányban álló elégtételt.

A megbízottak ne feledjék, hogy a közöttük felmerülő mindennemű véleménykülönbséget kiküszöbölni és ezáltal a tárgyalások folytatását, illetve az ügy befejezését lehetővé tenni a párbaj-, (döntő-), vagy fegyverbíróóság hivatott.

9. Tilos tiszttel szemben becsületbíróóságot megajánlani, vagy elfogadni.

Tiszteknek becsületbíróóságban akár elnökként, akár tagokként résztvenniök tilos.

10. Párbaj-, (döntő-), vagy fegyverbíróóságban tisztek úgy elnöki, mint tagi minőségben résztvehetnek.

Tisztek párbaj-, (döntő-), vagy fegyverbíróóságba úgy elnök, mint tagokként csak tényleges, vagy a hivatásos állományból származó nemtényleges (nyugállományú, szkv.) tisztek kérhetnek fel, illetve hozhatnak javaslatba.

A becsületbíróóságot nem szabad összetéveszteni a párbaj-, (döntő-), vagy fegyverbíróósággal. A becsületbíróóság a kifogásolt fél párbajképessége és így közvetlen becsülete felől van hivatva ítélni, ellenben a párbaj-, (döntő-), vagy fegyverbíróóság a lovagias ügy elintézésének egyes részletkérdéseit dönti el.

11. Lovagias ügyet tiszttel szemben egyoldalúan nem szabad lezárni. Ha a lovagias eljárás során oly körülmények merülnek fel, melyek egyébként a lovagias ügy egyoldalú befejezésére nyújtanának jogos alapot, a tárgyalásokat meg kell szakítani és a csonka jegyzőkönyvet a Becsü-

letügyi Szabályzat 5. §. 2. pontja értelmében — jelentésképpen — bü. szempontból való elbírálásra az érdektiszt jogosult parancsnokához kell előterjeszteni. Ezt az előterjesztést a rangban legidősebb megbízott eszközi.

12. Bünvádi vagy becsületügyi eljárás (előzetes bü. megállapítások) alatt álló tiszt az eljárás jogerős befejezéséig megbízotti, párbajbírói stb. tisztet nem vállalhat.

A tiszt azt a körülményt, hogy bünvádi vagy bü. eljárás (előzetes bü. megállapítások) alatt áll, megbízottaival felkérésük alkalmával előzetes felszólítás nélkül is mindig közölni köteles.

13. A tiszt az öt személyében ért sértésért tiszttel szemben a 14., 15. és 16. pontban említett kivételes esetektől eltekintve — mindig lovagias úton törekszik elégtétellel.

Nem tisztekkel szemben követendő eljárást a Függelék 20. pontja tartalmazza.

14. Tiszt tiszttől ennek tanukihallgatás során tett valamásáért, abban az esetben, ha az nem lépte át a kötelességszerű feleletadás keretét és személyi sértéseket sem tartalmazott, lovagias elégtételt nem kérhet.

15. Előljárástól szolgálati ügyből kifolyólag esetleg elszendvedt sérelem orvoslása a panasz útjára tartozik.

Az a tiszt, aki előljárástól szolgálati ügyből folyólag lovagias úton elégtételt kér, a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1930. II. tc. 71. §-a értelmében függelemsértés büntette miatt 5 évig terjedhető börtönnel büntethető. Ezt a rendelkezést akkor is alkalmazni kell, ha az előljárási viszony időközben megszűnt.

16. A katonai szolgálat körébe tartozó kötelesség teljesítésének elmulasztását csak a kísérő körülmények által indokolt igen kivételes esetben lehet lovagias úton elintézni.

A köteles tisztelet mellőzése (Szolg. Szab. I. R. 83. és 533. pontja), előljáró cselekedetének kedvezőtlen bírálata (Szolg. Szab. I. R. 84. pontja), alárendelttel való megszegyenítő bánásmód (Szolg. Szab. I. R. 122. pontja), elvi-

leg szolgálati úton való elintézést követel és kivételesen akkor intézhető el lovagias úton, ha a kísérő körülmények, mint amilyenek például a sértő cselekményeknek szolgálaton kívül, társaságban való elkövetése, a cselekményeknek szigorú értelemben vett szolgálati jellegét elhomályosítják és azt bizonyos vonatkozásban magánügygyé is teszik.

Elbírálás tekintetében lásd a Függelek 38/d. pontját.

17. Ha a megbízottak, vagy a párbaj- (döntő-) bíróság sértés fennforgását állapítja meg, tiszték között sajnálkozással elégtételt adni nem lehet.

Sajnálkozni csak valamely sértés látszata (pld.: vélt udvariatlanság esetében lehet, különösképpen akkor, ha a tiszt fejlett lovagias érzése és felfogása a sajnálkozás kifejezését hölgygel vagy idősebb bajtárral szemben, mint tiszteletének kifejezését, vagy teljes jóhiszeműségének bizonyosságát, önként ajánlja fel.

18. Becsület (lovagias) ügyeknek az állásfelfogás és a tisztállás követelményeinek megfelelő igazságos, gyors és megnyugtató elintézése érdekében mind a feleknek, mind a megbízottaknak jogukban áll, hogy felmerült kételyek eloszlátása végett — a Bü. Szab. 48. §-ában meghatározott keretek között — a becsületügyi választmányhoz forduljanak tanácsért.

III.

Tiszték és honvéd tisztviselők (tisztviselőjelöltek) között felmerült lovagias ügyek elintézése alkalmával követendő eljárás.

19. Tiszt és honvéd tisztviselő (tisztviselőjelölt) között felmerült lovagias ügyben a Függelek II. Fejezetében foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

IV.

Tiszték és becsületügyi eljárás alá nem tartozó személyek között felmerült lovagias ügyek intezésénél, vagy becsületügyi eljárás alá nem tartozó megbízottakkal folytatott tárgyalás alkalmával követendő eljárás.

20. A tisztnek bü. eljárás alá nem tartozó személy által elkövetett sértés esetén is *elsősorban* lovagias úton kell az elégtételszerzésre törekednie és csak ha ily úton nem juthat elégtételhez, veheti igénybe az elégtételszerzés más módját.

Csak kivételes és különös körülmények közt, nevezetesen, ha a sértés kifejezetten a tiszt szolgálatának gyakorlására, vagy valamely hivatalos eljárás (bűnvádi, bü. polgári peres, vagy fegyelmi stb. eljárás) során, vagy azzal kapcsolatban tanúsított magatartására vonatkozik, avagy, ha a sértő társadalmi állása, büntetett előlete, vagy egyéb körülmények folytán — a párbajközékek értelmében — párbajképtelen egyén: van jogában, illetve kötelessége a tisztnek az elégtétel megszerzésére más úton törekedni.

Kétes esetekben az elégtételszerzésnek lovagias úton való bevezetése célszerű, nehogy a bűnvádi eljárás eredményes befejezéséhez szükséges feltételek esetleges hiánya következtében a tiszt az elégtételtől végleg elessék.

A büv. tanácsadasi kötelessége tekintetében a Becsületügyi Szabályzat 48. §-a tartalmaz rendelkezéseket.

A tanácskérésnél mindig figyelemmel kell lenni arra, hogy a kihívás határideje betartható legyen.

21. Megbízottakként működő tiszteknek már a tárgyalások megkezdésekor meg kell állapodniuk a többi megbízottal abban, hogy a tárgyalást mely kódex alapján fogják lefolytatni. Ezt a megállapodást jegyzőkönyvbe kell foglalni.

A bü. eljárás alá nem tartozó feleket vagy megbízottakat arra felszólítani, hogy a lovagias ügy elintézése tekintetében magukat a katonai Becsületügyi Szabályzat Függe-

lék rendelkezéseinek alá vessék, nem kell. Ha azonban az érdekeltek önként tesznek ily ajánlatot, azt el kell fogadni és jegyzőkönyvbe kell foglalni.

Becsületügyi eljárás alá nem tartozó személlyel felmerült lovagias ügy tárgyalása során az érdekelt tiszt megbizottak tartsák szigorúan szem előtt a tárgyalás alapjaként elfogadott párbajkodex szabályait és az ellenfél megbízottaival egyetértve intézzék el az ügyet úgy, hogy a feleket az elintézés eredményeképpen semmiféle igazságtalanság, sérelem vagy megaláztatás ne érje. Az ellenfél megbízottai iránt legyenek mindenkor méltányosak és lovagiasak.

22. A megbízottak közt a lovagias ügy mikénti elintézése tekintetében felmerülő bármínemű nézeteltérés kiküszöbölésére a párbaj- (döntő), illetőleg fegyverbíróóság van hivatva. Ha tehát a lovagias ügy elintézése közben ily természetű akadályok merülnének fel, a tiszt megbizottak azokat a megfelelő bíróság megajánlásával kezdeményezőleg hárítsák el.

A megajánlott párbaj- (döntő-) vagy fegyverbíróóságot csak akkor lehet visszautasítani, ha a megajánlás a párbajkodexekben biztosított jogokat vagy köteleességeket érint, ellenkező esetben a felajánlás visszautasítása, vagy e bíróságok döntésének el nem fogadása a lovagias elégtételadás megtagadásával egyenlő megítélés alá esik.

A tiszt megbizottai a párbaj- (döntő-), illetőleg fegyverbíróóság elnöke és tagjai gyanánt csak tényleges, vagy olyan nemtényleges tisztet kérhetnek fel, illetve hozhatnak javaslatba, aki hivatásos tiszt volt.

23. A tiszt ellen felajánlott becsületbíróóságot elfogadni tilos. Ha a becsületügyi eljárás alá nem tartozó ellenfél vagy megbizottai a tiszt ellen olyan körülményeket hoznak fel, amelyek a tiszt becsületét látszanak érinteni, a becsületbíróóság egybehívása helyett a tárgyalás eddigi menetét magábanfoglaló jegyzőkönyvet — vagy jelentést kell a jogosult parancsnokhoz bü. elbírálás végett előterjeszteni. (Füg-

gelék 11. pontja.) A jogosult parancsnok döntése, illetőleg a tisztikarnak a bü. eljárás során való ítékezése, azután egyenlő értékű a becsületbíróóság határozatával.

24. A tiszt vagy megbízottai becsületügyi eljárás alá nem tartozó ellenféllel szemben a párbajkodexek szerint megengedett esetekben becsületbíróóság egybehívását kérhetik. A becsületbíróóság határozatát a további tárgyalások alapjául el kell fogadni.

A becsületbíróóságban tiszték ilyen esetben sem működhetnek közre.

25. Katonai bünvádi eljárás során közönséges büncselekményért lefokozott, vagy becsületügyi eljárás következtében rendfokozatát veszített, végül polgári büntetőbírói eljárással kapcsolatban bármely büntett, illetve büntetlenből eredő bármely vétség vagy kihágás miatt a 4. §. 1. pont értelmében közigazgatási úton elbocsátott volt tiszt párbajképességét becsületbíróóság által felülvizsgáltatni nem szabad.

Ilyen volt tiszt párbajképességét — a tisztikarral szemben — csak egykor viselt tiszt rendfokozatának visszaadása által szerzi vissza.

26. Minden más esetben, nevezetesen, ha a tisztet katonai büncselekménnyel kapcsolatban fokozták volna le, avagy ha tiszt rendfokozatáról bünvádi eljárás során, vagy a becsületügyi eljárás elkerülése végett lemondott, végül ha közigazgatási úton történt elbocsátása nem a 25. pontban felsorolt okokból következett volna be: az érintett volt tiszt párbajképességét el kell ismerni, ha magát — volt rendfokozata szerint illetékes — becsületügyi választmány döntésének aláveti és e döntés számára kedvező.

A becsületügyi választmány tárgyalásához és döntéséhez szükséges adatokat a megbízottak vagy a becsületügyi választmány kérésére a m. kir. honvéd vezérkar főnöke bocsátja rendelkezésre.

27. Ha becsületügyi eljárás alá nem tartozó személy

tiszttel szemben fölmerült igen kényes természetű ügyét a párbajkodekxek megengedte esetekben tanuk igénybevételeivel kívánja elintézni, az érdekelt tiszt tanúi tisztok is lehetnek.

28. Ha becsületügyi eljárás alá nem tartozó ellenfél a megbízottaknak a lovagias fegyveres elintézésre vonatkozó jegyzőkönyvi megállapodása után a tisztre ily esetben kötelező előzetes parancsnoki jóváhagyást nem hajlandó bevárni, a párbajt a kodekszabta időn belül meg kell vívni.

29. Párbajellenes meggyőződésű egyéneknek, valamint olyan egyesület tagjának képviselését, amely alapszabályaiban a párbajt, mint elintézési módot, elveti, tiszt nem vállalhatja.

Tényleges állományú tisztok politikai vagy politikai háttérű ügyekben sem megbízotti, sem döntőbírói tisztséget nem vállalhatnak.

30. Párbajképtelen egyén részéről követelt fegyveres kiállításhoz a tisztnek jogosult parancsnoka előzetes engedélyét kell kikérnie.

31. Lovagias ügyre vonatkozó nyilatkozat sajtóban csak a jogosult parancsnok előzetes jóváhagyása alapján és az általa engedélyezett szövegben tehető közzé.

V.

Tiszt és lelkész között felmerült ügy elintézése
békéltető eljárás útján.

32. Tisztnek lelkésszel felmerült ügyét nem szabad a szorosan vett lovagias keretek között, tehát a párbajkodekxek szabályai alapján intézni.

Míndamellet ily esetben is meg kell a tisztnek kísérelnie két tiszt útján a felmerült sérelemnek, illetőleg ellentétnek a tiszt és lelkészi állás és hivatás követelményeket kielégítő tapintatos és bajtársi eintézését. (Békéltető eljárás.)

Ha ez nem jár sikerrel, a sérelmet szenvedő tiszt honvéd lelkész ellen ennek előljáró katonai hatóságánál, polgári lelkész ellen pedig egyházi hatóságánál tesz — jogosult parancsnoka útján — feljelentést. Bűnvádi eljárást lelkész ellen folyamatba tenni — ha csak a sértés valamely hivatalból üldözendő bűncselekmény tényálladékát nem meríti ki — kizárólag az érdekelt tiszt jogosult parancsnokának engedélye alapján lehet.

A sérelmet szenvedő lelkész a tiszt ellen följelentést a Becsületügyi Szabályzat 5. §-ának 2. pontja értelmében a tiszt előljáró (jogosult) parancsnokánál teszi meg.

A békéltető eljárásban közreműködött tisztnek annak lefolyásáról és eredményéről megbízójukat jegyzőkönyv helyett levélben értesítsék még akkor is, ha netán a lelkész is él két közvetítő bajtárs megnevezésének jogával, ennél fogva az ügyet kétoldalúan tárgyalták, illetőleg intézték el.

VI.

Bejelentési köteleesség, lovagias ügyek jegyzőkönyveinek előterjesztése, fegyveres elintézéshez előzetes jóváhagyás megszerzése.

33. Az a tényleges állományú tiszt, akinek lovagias ügye támad, köteles ezt a körülményt az ügynek, a benne szereplő személyeknek és az általa már bevezetett intézkedéseknek rövid megemlítésével, valamennyi előljárónak, egészen jogosult parancsnokáig, haladéktalanul és a legcélravezetőbb módon bejelenteni.

Az előljáróknak ezen bejelentés kapcsán joguk van a tisztakar tekintélye érdekében szükséges irányítást megadni, viszont köteleességük az érdekelt tisztet kérelmére az ügy elintézésében minden vonatkozásban támogatni. (Függelék I. a. pontja.)

34. Tiszti megbízottaknak lovagias ügyek békés befeje-

zéséhez, illetőleg lezárásához az elbírálásra jogosult parancsnok előzetes hozzájárulását a 35. pontban foglalt kivételektől eltekintve, megszerezniök nem kell.

Az általuk elintézett ily lovagias ügy jegyzőkönyvének egy — mindkét fél egy-egy megbízottja által hitelesített — másolati példányát azonban a rangban legidősebb megbízott a tisztí álláskövetelmények szempontjából szükséges felülbírálás végett a rangban legidősebb fél jogosult parancsnokához utólag előterjeszteni köteles.

Ez az utólagos előterjesztési köteletség tiszteknek bü. eljárás alá nem tartozó személlyel szemben keletkezett lovagias ügyére is vonatkozik.

35. A 34. pontban foglalt általános érvényű szabálytól eltérően a megbízottak — békés elintézés lehetősége esetén is — kötelesek a lovagias ügy jegyzőkönyvét előzetes jóváhagyásra a jogosult parancsnokhoz előterjeszteni, ha:

a) az érdekelt tiszték valamelyike ellen bűnvádi vagy becsületügyi eljárás, avagy előzetes bü. megállapítások folynak (Függelék 12. pontja),

b) ha a megbízottak a tényállás alapján úgy látják, hogy az ügyben szereplő tiszték valamelyikének egyéni becsülete, vagy a tisztállás közös becsülete érintve van, ennélfogva a Bü. Szab. 5. §-ának 2. pontja értelmében jelentéstartalma amúgy is kötelezve volnának,

c) ha a lovagias ügy tárgyalása során oly körülmény merülne fel, mely bü. eljárás alá nem tartozó ellenféllel szemben a lovagias ügy egyoldalú befejezésére nyújthatna jogos alapot (Függelék 11. pontja),

d) ha a lovagias ügy tárgya egyszersmind bűnvádi vagy fegyelmi megtorlást igénylő cselekmény (Függelék 16. pontja),

e) ha a bü. eljárás alá nem tartozó ellenfél vagy megbízottai a tisztre vonatkozólag olyan bejelentést tettek, amelynek következtében bü. eljárás alá nem tartozó egyén-

nel szemben becsületügyi ítéletkézésre volna szükség (Függelék 23. pontja),

f) ha a tisztet nyilvánosan (sajtóban) ért támadás következtében a megbízottak elégtételképpen sajtónyilatkozatban is megállapodtak (Függelék 31. pontja),

g) kivételesen és csak tiszték között felmerült ügyben, ha az ügynek különösen nagy terjedelme vagy kuszáltsága, avagy hivatalos eljárással való összefüggése következtében, a megbízottak bonyodalmak elkerülése végett a jogosult parancsnok irányítását, vagy a tényállásnak a büv. által való felderítését egyhangúlag szükségesnek tartják, avagy ha a megbízottak között felmerült véleménykülönbség eldöntésére a párbaj vagy döntőbírótság nem látszik alkalmasnak.

Tisztnek bü. eljárás alá nem tartozó személlyel felmerült hasonló ügyét a megbízottként működő tiszték még ilyen körülmények között is csupán a párbajkodex szabályai szerint intézhetik, mert bü. eljárás alá nem tartozó személy ügyében katonai parancsnokság vagy bü. szerv sem döntésre, sem irányításra nem hivatott.

36. Előzetes jóváhagyás végett elő kell terjeszteni minden oly ügyre vonatkozó jegyzőkönyvet, melyben a megbízottak fegyveres elintézésben állapodtak meg.

Kivételt képez a Függelék 28. pontjában említett eset, amikor is azonban a jegyzőkönyv utólagos előterjesztése kötelező.

VII.

A jogosult parancsnok kötelezései. (Lovagias ügyek elbírálása.)

37. A lovagias ügyek elbírálására mindig a rangban idősebb fél jogosult parancsnoka hivatott (Bü. Szab. 6. §. 4. pontja.)

Honvéd tisztviselők és tisztviselőjelöltek ügyeiben a

honvédelmi miniszter gyakorolja a jogosult parancsnok jogkörét.

Tiszt és honvéd tisztviselő (tisztviselőjelölt) közt felmerült lovagias ügyben a tiszt jogosult parancsnokán kívül a honvéd tisztviselőre nézve a jogosult parancsnok jogkörét gyakorló honvédelmi miniszter is elbírálja az ügyet.

38. A jogosult parancsnok e Függelék 1. pontjában előírt kötelességeinek szem előtt tartásával az előterjesztett jegyzőkönyv alapján bírálja el:

a) vajjon az ügy a tisztí lovagias felfogás és álláskövetelmények szerint mind érdemi, mind alaki tekintetben helytálló és megnyugtató elintézés, illetve befejezés nyert-e,

b) habár az ügy elintézése érdemben helytállónak mutatkozott, nem szükséges-e a felek vagy megbízottak által elkövetett alaki természetű mulasztásoknak jövőbeni mihez tartás céljából való megjelölése, avagy — csak tiszték között felmerült ügyben — az ügynek a parancsnok útmutatása szerint leendő újbóli tárgyalása,

c) hogy, ámbár a lovagias ügy tárgyaül szolgáló sértésért a személyi elégtételt a lovagias eljárás keretében megadták, nem szükséges-e, hogy a parancsnok az állás tekintélyt is érintő cselekményért a sértést elkövetett tiszt eljárását külön kifogással illesse, vagy fegyelmi úton megtorolja,

d) hogy abban az esetben, ha a lovagias ügy tárgya egyúttal a Szolg. Szab. rendelkezéseibe ütköző fegyelmi kihágást is képez (Függelék 16. pontja), nem szükséges-e a lovagias eljárás megszüntetésével az ügyben csak szolgálati úton eljárni,

e) vajjon az ügy nem tartozik-e bünvádi eljárás alá, illetőleg nincs-e az ügyben szereplő tiszték cselekménye által az egyéni vagy a tisztí állás közös becsülete érintve.

39. A parancsnok, ha szükségesnek tartja, döntéséhez a büv. véleményt is beszerezheti. Ezt a véleményt a büv.

mindig soronkívül és a lehető legrövidebb időn belül kötelese parancsnokához előterjeszteni.

40. A parancsnok elbírálásának eredményét mind békés, mind fegyveres elintézés esetén soronkívül és rendszerint a rangban legidősebb megbízott útján közölje, ha pedig valamely más intézkedést is szükségesnek tart, azt egyidejűleg tegye meg.

41. Ha a lovagias ügyben érdekelt tisztí felek valamelyike ellen becsületcsorbító cselekmények miatt bünvádi vagy bü. eljárás, avagy előzetes bü. megállapítás van folyamatban (Függelék 35/a. pontja) a parancsnok hivatott dönteni afelől, hogy a felmerült lovagias ügynek lovagias keretek között való elintézését engedélyezi-e, avagy az ügyet a folyamatban lévő eljárás jogerős befejezéséig függőben tartja.

Ha a lovagias ügy tárgya a bünvádi vagy a becsületügyi eljárás (előzetes bü. megállapítások) tárgyával kapcsolatos, a lovagias ügy elintézését az illető eljárás befejezéséig minden esetben függőben kell tartani.

42. Ha közönséges büncselekmény miatt elrendelt bünvádi vagy becsületügyi eljárás következtében az érdekelt tiszték valamelyike rendfokozatát elvesztette, akkor a becsület (lovagias) ügy is befejezés nyert.

Ellenkező esetben a jogosult parancsnok, vagy ha bü. eljárás is volt folyamatban, a bü. eljárás jóváhagyására hivatott parancsnok dönt arra nézve, hogy a bírói ítélettel kiszabott büntetés, avagy a becsületügyi eljárás eredményeként adott intés vagy fegyelmi fenytés a sértett tisztí félnek elégtételül szolgál-e, avagy az ügy lovagias elintézésének is szabad folyást enged.

Bü. eljárás alá nem tartozó ellenfélnek bírói büntetés, vagy becsületügyi eljárás eredményeként adott intés, avagy fegyelmi fenytés elégtételül nem szolgálhat.

43. Szakorvosi lelettel (véleménnyel) elmebetegnek

nyilvánított féllal szemben lovagias elintézésnek nincsen helye.

Amennyiben csökkent beszámíthatóság esetéről van szó, a lovagias elégtételadás és bevési képesség tekintetében esetenkénti elbírálásnak van helye.

VIII.

Lovagias ügyek intézésében közreműködő tisztek által elkövetett mulasztások elbírálása.

44. A tisztikar egységéből folyik, hogy a megbízottak nemcsak megbízójuk, hanem a tisztikar iránt is felelősséggel tartoznak. Minden olyan esetben tehát, amidőn lovagias ügyet a megbízottak stb.-ként működő tisztek esetleges lelkiismeretlensége, köteleességsértése, vagy makacssága következtében nem lehetett az álláskövetelmények szerint elintézni, a vétkes tiszteket felelősségre kell vonni.

Erre a felelősségrevonásra a vétkes tisztek jogosult parancsnoka van hivatva és az fegyelmi úton vagy becsületügyi eljárás keretében történhetik.

A 6. §. 4. pontja ily esetekben is érvényes.

45. Jóhiszemű — bár helytelen — eljárás esetében nem megtorlásnak, hanem oktatásnak vagy irányításnak van helye.

XXIII. FEJEZET.

BÜNTETŐTÖRVÉNYEK A PÁRBAJRÓL.

A polgári büntetőtörvénykönyv a párbaj vétségéről a következőkben intézkedik:

A magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről (1878. évi V. törvénycikk) önálló vétségnek tekinti a párbajt és úgy a bűnrészességre, mint a büntetési tételek megállapítása tekintetében is, egyéb bünesetekről eltérőleg,

enyhébben bünteti. Ezen enyhébb büntetés félig azon jogi szempontban találja indokait, hogy a sérülés, vagy esetleg a halál a megsebesítettnek vagy megöltnek előzetes beleegyezése folytán következett be. Figyelembe veszi, hogy a párbaj a legtöbb esetben nem irányul határozottan sem az élet megsemmisítésére, sem valamely meghatározott testi sértés előidézésére, hanem az esetek túlnyomó többségében a párbajvívó felek előtt csak az az általános cél lebeg, hogy a fegyveres elintézással a társadalom követelményeinek eleget tegyenek. A törvényhozás elismeri a párbaj szabályait is, mikor az enyhébb büntetési szankciót a párbaj szabályszerű lefolyásához köti s elfogadja azt a társadalmi felfogást, mely a szabályellenesen megívott párbajt gyilkosságnak, szándékos emberölésnek vagy legalább is testi sértésnek minősíti. Az amerikai párbajt, melynél sem segédek, sem tanuk nincsenek jelen s amelynek végeredménye tisztán a véletlenre van bízva, a törvény természetesen nem ismeri el szabályszerű párbajnak s arra nézve külön intézkedik.

A magyar büntetőtörvénykönyvnek a párviadalra vonatkozó intézkedései a következők:

293. §. Valakinek kihívása párviadalra, úgyszintén a kihívás elfogadása: vétséget képez és hat hónapig terjedhető államfogházzal büntetendő.

294. §. Az előbbi §-ban meghatározott büntetéssel büntetendők a segédek, valamint azok is, akik a kiegyezést megakadályozzák. (300. §.)

295. §. Aki valakit párbajviadalra egyenesen buzdít, vagy azért, hogy mást ki nem hí, vagy a kihívást el nem fogadja, megvétéssel fenyeget: egy évig terjedhető államfogházzal büntetendő.

296. §. Aki párviadal megkezdésére fegyveresen kiáll: egy évig terjedhető államfogházzal büntetendő.

297. §. Ha a felek a párbajviadaltól elállottak: senki sem büntetendő.

298. §. Aki ellenfelét a párviadalban megsebesíti: két évig terjedő államfogházzal büntetendő.

Ha a megsebesített fél testének valamely tagját vagy érzékét elvesztette, vagy ha a félnek a megsebesüléséből gyógyíthatatlan sérülése származott: a büntetés három évig terjedhető államfogház.

Aki pedig ellenfelét a párviadalban megölte, habár halála nem rögtön következett is be: öt évig terjedhető államfogházzal büntetendő.

299. §. Azon párbajvívó, aki a párviadalnak szokásos vagy kölcsönös egyetértéssel megállapított szabályait megszegte és annak következtében ellenfelét megölte: a szándékos emberölés büntetettére meghatározott büntetéssel tíz évtől tizenöt évig terjedhető fegyházzal, ha pedig megsebesítette, a súlyos testi sértés büntetettére meghatározott büntetéssel, három évig terjedhető börtönnel büntetendő.

A jelen szakaszban meghatározott esetekben a segítők mint bűnrészesek büntetendők.

300. §. A párviadalnál jelen volt tanúk és orvosok, továbbá az előbbi szakasz eseteinek kivételével azon segítők, akik a párviadalt megakadályozni törekedtek, nem büntetettek.

XXIV. FEJEZET.

A PÁRBAJORVOS TÉNYKEDÉSEI.

De Sgardelli Caesar alezredes bajtársam felkérésének engedve, szívesen bocsátom e téren szerzett tapasztalataimat a mélyen tisztelt kollégáimnak a rendelkezésére, akik még nem teljesítettek párbajorvosi funkciót.

Miután a sérülések ellátását a mindennapi sebészet szabályai írják elő, felesleges ezen szűkreszabott keretek között részletekbe bocsátkozni és kizárólag a felkészülés, valamint a mérkőzéselőtti, alatti és a sebesülésutáni magatartás leírására szorítkozom.

Tekintve, hogy az esetek legnagyobb százalékában nem első segélynyújtást, hanem végleges műtétet (sebszélelegesítést stb.) végzünk s előre meg nem állapítható minőségű és súlyosságú sebesülésről van szó, minden eshetőséggel számítva és a sterilen dolgozást szem előtt tartva, készüljünk fel.

Az egyik fél orvosa nem bízhatja magát kollégája fölszerelésére már csak azért sem, mert mint gyakran előfordul (vagdalkozásnál) mindkét fél egyszerre sebesül meg s így a sebellátás időbelileg szenvedne.

Sterilen dolgozni vívóteremben, ahol autogezyer, asztal stb. áll rendelkezésre, nem ütközik nehézségekbe. Más a helyzet a vidéken, lovardákban, vagy a szabadban (tisztásokon) lefolytatott párbajoknál, ahol a fertőződés lehetősége eminens. A szabadban lefolytatott párbajoknál fontos az alkalmas kötőzöhely kikeresése még annak az árán is, ha kissé távolabb esik a küzdőtérrel, mert a seb ellátása, varrása a földre fektetett vagy fatörzsnek támasztott sérültön még a gyakorlott kéznek is nehéz feladat. Alkalmas hely lesz tehát az árok széle, vagy magasabb homokbucka, melyre a sérültet fektetjük.

A sérülések ab ovo fertőzötteknek tekintendők, miután nem csirtalanított bőrfelületen ejtettek. Tehát gondos dezinficiálás előzze meg a varrást és egyéb sebellátást. Lovardákban történt sérüléseknél gondoljunk a tetanusra.

A vidéken, szabadban lefolytatott párbajoknál elengedhetetlen a steril gummikesztyű.

A kardokat a vívófeleknek kézbeadása előtt, úgyszintén minden újabb összecsapás előtt gondosan megtisztítjuk. E célra aether-alkohol aa-ba mártott vatta bausch-sal, majd acid. carbolic. liquefact.-mal alaposan átdörzsöljük azokat.

A párbajhoz idejében jöjjünk, hogy időnk legyen az előkészülethez. A fölszerelést alábbiakban foglalom össze:

I. *Szerelések:* 1. Orvosi köpeny (vagy kötény). 2. Steril kendők (a műszerek kirakására). 3. Szappan, köröm-

kefe, körömrészelő. 4. Steril gummikesztyű. II. *Desinficiensek*: 1. Aether-alkohol aa. 2. Acid. carbolic. liquefact. 3. Sublimat-pastillák. 4. Tinct. Jodi. v. Jodoform (vagy pót-szere) sebhintőnek. III. *Műszerek*: 1. Útérfogó (pince). 2. Tolózásras csipesz. 3. Anatómiai csipesz. 4. Egyenes olló. 5. Cooper-olló. 6. Szike. 7. Tük. 8. Tűtartó. 9. Varróselyem. 10. Sebkapcsok. IV. *Kötészek*: 1. Bruns-gyapot. 2. Steril muldtörülők. 3. Pólya. 4. Ragtapasz. (Leukoplast). 5. Colloidium vagy Mastisol.

Ezekután rátérek a harc képtelenség megállapításának kérdésére.

A harc képtelenség megállapítása igen kényes része a párbajorvosi funkciónak. Ehelyütt tisztán egyéni nézetemet tolmácsolom, amely tapasztalataim alapján érlelődött meg bennem.

Minden mérközéskor elsősorban a párbaj feltételei irányadók, de az orvost minden körülmények között nyugodt, higgadt megfontoltság és a humanitás kell, hogy vezérelje.

A harc képtelenség megállapításánál az orvos nincs kizárólag a sebesülés súlyosságának mérvéhez kötve, hanem pszichológiai szempontokat is szem előtt kell tartania, midőn a mérközés beszüntetésére tesz javaslatot. Mert szerény nézetem szerint, ha a felek a párbaj feltételeibe beleegyeztek, az utolsó békítési kísérlet meddőnek bizonyult s fegyverrel kezükben a küzdőtérre állanak, az első összecsapás után máris megfeleltek a lovagiasság szabályainak még akkor is, ha történetesen sérülés nem történt volna. A sérülés kvalitását tehát egyáltalában nem lehet elsőrangú kérdésnek tekinteni.

A párbaj értékéből semmit sem von le az a tény, hogy melyik fél sebesült meg. Azok, akik velem együtt sok ilyen viadal szemtanúi voltak, jól tudják, hogy gyakran éppen a becsületében sértett fél sebesül meg, miután itt a véletlennek is szerep jut.

A harc képtelenség megállapítására elsősorban a párbajorvosok hivatottak és a párbajt vezető segéd akkor eklekszik helyesen, ha az orvosok javaslatát minden fenntartás nélkül elfogadja.

A sebesült gyakran a bosszúérzéstől vezérelve, néha egészen elvakulva, a küzdelem folytatását fogja kívánni. Természetesen ilyenkor teljesen figyelmen kívül hagyja azt, hogy ebben a pillanatban már nem tekinthető egyenértékű küzdőfélnek a sebesületlen féllal szemben. Tehát nemcsak az orvosi aggályoskodás, hanem a lovagias felfogás is amelyet szól, hogy ne engedjünk további küzdelembe olyan ellenfeleket, akik közül az egyik sebesülése következtében már nem tekinthető egyenértékű ellenfélnek. Nem egyenértékű ellenfél továbbá a lázas vagy reconvalescens egyén; úgyszintén az, ki „bátorságot“ merítendő, szemmel láthatóan nagyobb mennyiségű alkoholt fogyasztott.

Ezekután megkísérlem körvonalazni azokat a sebesülési eseteket, melyek a küzdő fél harc képtelenségét oly mértékben befolyásolják, hogy az orvosi felelősség tudatában a további küzdelem beszüntetésére javaslatot kell tenni.

Minden a fejen ejtett vérző folytonossági hiány, ha kisebb méretű is, továbbá a test bármely részén ejtett nagyobb (varrást igénylő) folytonossági hiány harc képtelenséget involvál. Ugyanis a fejen ejtett sebesülés a látást, a légzést (orr-, ajaksérülések), vagy a hallást fogja befolyásolni. A nagyobb vágott sebeken (3 cm.-től följebb) elhelyezett varratok pedig egy újabb mozgás alkalmával felszabadhatnak. Eo ipso harc képtelenséggel járnak az érsérülések, az izmoknál áthatoló éles vágások (mell, kar) és az insérülések (kézfaj, alkar). Gyakran fordul elő az az eset, midőn egy lapos vágás harc képtelenséget idéz elő. Például a koponyára mért erős lapos kardütés oly kábultságot idézhet elő, mely nemcsak pillanatnyi bódulatot, hanem fájdalomosságánál fogva huzamosabb ideig befolyásolja a kardbiztonságát a kézben.

Súlyosabb sebesüléseknél (nagyartériák, idegtörzsnek, szem stb.), melyek nagyobb műtétet igényelnek, az első sebélynyújtás után a mindig rendelkezésre álló autón vagy kocsin azonnal műtöbe szállítjuk a sérültet.

Végül még fel akarom hívni a figyelmet, hogy a küzdelem után a helyszínen megszerkesztendő párbajjegyzőkönyv második részében a sebesülés mérvéről szakszerű orvosi leírást adjunk, mert ezzel elejét vehetjük későbben előforduló kínos nézeteltéréseknek.

Dr. Kanka Emil, főorvos.

FORRÁSMŰVEK

- Bolgár Ferenc: *A kardpárba szabályai.*
 Franz von Bolgár: *Die Regeln des Duells.*
 Clair Vilmos: *Párbaj Códex.*
 Gróf Chatauvillard: *Essai sur le duel.*
 Cabot: *Attaque et defense sur le terrain.*
 Báró Chapon: *Die Regeln des Zweikampfes.*
 Croabbon: *La science du point d'honneur.*
 Becsületügyi szabályzat a m. kir. honvédség és a m. kir. csendőrség számára. (A—46.)
 Bibesco és Féry: *Conseils pour les duels.*
 Cesare Cav. Blengini de San Grato: *Der Zweikampf.*
 Hergsell: *Duell-Codex.*
 Dr. Rácz Vilmos: *Párbajkódex és lovagias eljárás.*
 Ristow: *Ehrenkodex.*
 Ready Sidney: *Die Notwehr.*
 Sallay György: *Emlékeztető.*
 Szundy Géza: *Gyakorlati útmutatás lovagias ügyek elintézéséhez.*
 Tavernier: *L'art du duel.*
 Teppner: *Duell-Regeln für Offiziere und Nachschlagebuch in Ehrenangelegenheiten.*
 Ungard Edler von Öthalom: *Ehre und Ehrenschatz.*
 Vargay dr.: *Lovagiasság.*
 Gróf Du Verger: *Nouveau Cod du duel.*
 Vogel: *A tiszt fegyverhasználati joga.*
 Vogel: *A lovagias ügyekről.*
 Vogel: *A becsületsértési viszályok elbírálása.*
 Indokolás és végrehajtási utasítás az A—46. Becsületügyi Szabályzathoz.

A honvédelmi Miniszternek, a honvédség Főparancsnokának és a honvéd Vezérkar Főnökének a lovagias ügyekkel kapcsolatosan kiadott rendeletei.

Lovagias ügyek levezetése a SGARDELLI PÁRBAKÓDEX alapján.

Table with 12 columns: Székely nyelv, A sértés okai, A sértés fajtája, Elintézkedés módja, A kihívás, Párbaajánlások (részlet leghatározottabban), A sértés fajtája (gyakorja, párbajbírósgé dotti el), A sértés (kötelességi, joga), A kihívás a segítők által (vizuális), A megbízott kötelessége (joga), Tanak és kötelességi (Párbaajánlás), Magyarországon eloadott párbajok nevei, Párba (törvény szerinti) elhatalmasodása, Becsület-, Párba-, Fegyver-, Fegyver-, Fegyver-, Fegyver-, Fegyver-, Fegyver-, Fegyver-, Fegyver-, Fegyver-, Fegyver-

A becsületügyi eljárás levezetése. A becsületügyi eljárás kezdődik a) a sértésről értesítéssel; b) a sértésről értesítéssel; c) a sértésről értesítéssel; d) a sértésről értesítéssel; e) a sértésről értesítéssel.

Serházítás. Melyik fegyver kerül használatba. Kardpárbaírósi felállítás helye.

Fonitocshú minkák. Melyik level. Kihívó tév. Bű. Vándor. Pótolypárbaíró felállítás.

Fonitocshú minkák. Lov. ügyek. Ezeroldó. Politikai. Menetlő j.

Jegyzőkönyvek. Törvény. Számok. Szerzők.

Fonitocshú. Ha valamely fél megbízottal becsület párbaj vagy fegyverbíróval ajánlanak fel, az visszautasítandó nem lehet.